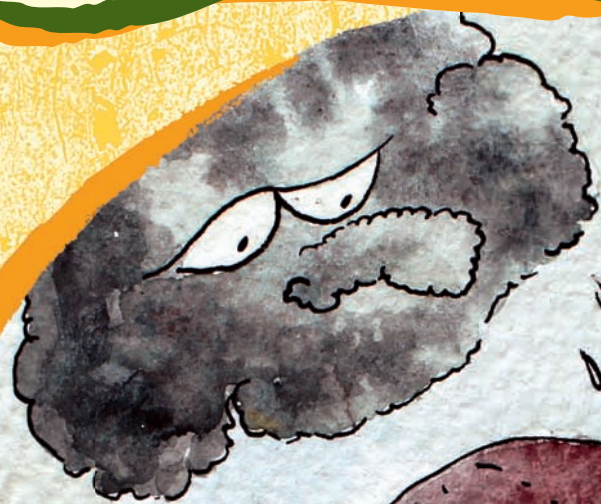

2015. április

imborá

kíváncsi diákok lapja

Fenn az ernyő, nincsen kas
Barangoló az esőernyő történetében
18. oldal

Bohóckodó Cimbora

2008 áprilisában jelent meg minden idők legvidámabb Cimborája, ebből a lapszāmból közöljük űjra Lackfi Jānos és Szabó Róbert Csaba írāsāt most, hogy végéhez közeledik az év elejēn beharangozott **Cimbirodalom**-idēzés.

Emellett ajánljuk figyelmetekbe **A Pāl utcai fiúk megjelenésének 100. éves ēvfordulójān** közzētett Kukorelly Endre- és Molnār Vilmos-írāst, valamint Kis Ottó Szép Szó Tārāt.

Cimbora

CIMBORA – 2015. āprilis, XXVI. ēvfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturālis folyóirat
10–15 éves diākoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árāt a Cimbora Alapítvány bankszāmlājāra várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE150SV01455331500,
BRD. Sf. Gheorghe, Fundația Cimbora,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdān László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vetrő Bodoni Barnabás

A borítón Kónya Eszter illusztrāciója.
Borítóterv, könyvtipogrāfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbora Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdājāban.

Szerkesztőség: Cimbora szerkesztőség, Szabadság tér 7 szám,
520055, Sepsiszentgyörgy, Kovāszna megye, Romānia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓINK

Kovāszna Megye
Tanácsa

Kovāszna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

RMDSZ KOMUNITAS
ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A KOMUNITAS ALAPÍTVÁNY

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Tartalom

Időutazás a Cimbierodalmában

LACKFI JÁNOS

Az ünnepontó bohóc 4. oldal

SZABÓ RÓBERT CSABA

Búcsú a bohócoktól 7. oldal

Időutazás a grund világába

KUKORELLY ENDRE

Minden a lányok miatt

MOLNÁR VILMOS

Soha eszményibb játszóteret! 8. oldal

KISS OTTÓ

Szép Szó Tár 10. oldal

A gyermekkor évszázadai

SZŐCS IMRE rovata

Sörgyári kölyök-esztendők 12. oldal

A kalodától a simogatásig

ZAYZON ÁGNES rovata

A gyermek felfedezése

(A felvilágosodás kora, 2. rész) 14. oldal

Szín-tér

VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata

Fordított keljfeljancsi és társai

A szín-téren: Sorin Neamțu 16. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

Ernyők magyar festők vásznain 18. oldal

Fenn az ernyő, nincsen kas 19. oldal

Történetek a palackból

KESZEG VILMOS rovata

Az éhezésről és a jóllakásról 23. oldal

EDóságok

GERGELY ÉDÓ rovata

Az a szép, mi a szép? 26. oldal

G-kulcs

MÜLLER HENRIETTA rovata

Könnyed április 27. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

KÖLLŐ ZSOLT rovata

Magos Déva várát hogy felépítenék... 28. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója 29. oldal

Keresztretjtvény

FORRAI TIBOR rovata 30. oldal

Cimbi képtára 31. oldal

LACKFI JÁNOS

Az ünneprontó bohóc

Az az igazság,
mondja a bohóc,
hogy már rohadtul
nincsen kedvem olyan állati
viccesnek lenni,
hogy olyan hülyére röhögje
mindenki magát az én marha nagy
ügyességemen vagy baromi
ügyetlenségemen.

Pedig tudom, hogy ilyet,
hogy rohadt, marha, állati
meg satöbbi nem szokás mondani,
de hát a bohócnak meg van
engedve, hogy olyat mondjon,
amilyet más nem mondhat,
aminthogy tehet is olyat,
fenékbe rúghat, kupán csaphat,
megölelgethet, csókolgathat idegeneket,
ami amúgy
szigorúan tilalmas.

Egyébként meg a többi
ember is mondja időnként, hogy
állati szép vagy, babám,
meg marhára szeretlek,
meg piszkosul komállak
és baromira beléd vagyok zúgva,
és nekik is szabad,
mert szerelmesek,
és a szerelmes is bohóc,
főleg áprilisban,
és senki nem gondolja,
hogy marha barom állatnak
tartaná valóban a kedvesét.

Lássák, ezt unom én,
hogy olyan iszonyúan vicces,
ha félkézen állok
egy seprűnyél tetején,
amely egy csúcsára állított
hokedlin támaszkodik,
amely egy szék támláján inog,
amely hat ferdén egymásra helyezett
asztalon egyensúlyoz,
ezek alatt meg egy hatalmas
kőgolyó moco rog a porond
laza homokján.
Ez nekik vicces.
És ha onnan leeseek,
és úgy csinállok, mint aki
megütötte magát, akinek fáj
és ájjáj,
és hú meg pfű,
és esetleg tényleg
megütöttem magam,
tényleg fáj
és ájjáj,
és hú meg pfű,
hát nekik az is vicces, eszematdák!

Vicces, ha fenékre ülök.
Vicces, ha felállok.
Vicces, ha dézsa vízbe esek.
Vicces, ha fejbevernek.
Vicces, ha valakit felpofozok.
Vicces, ha belekóstolok a borotvahabba.
Vicces, vicces, vicces.
Nem tudok nem vicces lenni,
nézzék, ez az én nagy gondom.

És ha elkezdem
komolyan venni a dolgokat,
hát az már egyáltalán nem vicces.
Amikor ezt olvassák, amikor
még csak az elején tartanak,
mosolyra görbül a szájuk,
hogy na, már megint mit talált ki
ez a kópé,
ez a kujon,
ez a selyma,
ez a szép kis firma,
ez a ripók,
ez a és így tovább.

Aztán lehervad a mosoly,
hisz ez nem bohóc,
ez nem egy ünnepjavító,
sőt, direkte egy vezzánt alak,
egy ünneprontó,
ez itt nekiáll fanyalogni,
töprekedni és fontolkodni,
na és kérem, milyen színvonalon.
Ez nem vicces,
ez már határozottan nevetséges
és röhejes.
(Ezt szokás mondani
mindarra, amin sem nevetni,
sem röhögni nem lehet.
Na, engem is szépen elparentáltak.)

De olyan fából faragtak,
hogy ha valamit a fejembe veszek,
akkor kötöm az ebet a karóhoz,
nem engedek a negyvennyolcból,
szórszálat hasogatok,
kákán csomót keresek,
a bolhából elefántot csinállok,
az elefántból viszont bolhát,
egy zabszem nem fér olyankor
- tisztesség ne essék szólván -
a fenekembe.
Látják?
Egy csomó szólást egybehordtam,
csak hogy megmutassam,
a vastag festékréteg alatt
még van bőr a képemen
kiművelt emberfőnek
tartani magam.

Azt hiszik egyébként, nem tudom,
minek hívtak ide?
Korábban keltem én fel,
semhogy lopótöknek
nézzék a koponyámat.
Na csak lessenek!

Tudom én, hogy itt egy finom, könnyed,
vicces áprilisi versnek
kellene következnie,
alkoholmentesnek és
nikotinmentesnek,
és szénsavasnak és szénaillatúnak
és madárccsicsergősnek,
hogyszongya

ÁPRILYS

A cirkuszi dobdob
a fürge bohócot
porondra kicsalta, a színre kiáll.
Potroha párna,
löttyed a hája,
rúzs-maszatokkal üvöltöz a száj.

Karja csak ágcsonk,
lába kivásott,
ily lötyögősen a szving de muris!
Loncsos az inge.
Nézd, hasa ring-e?
Hexametert rottyog épp fara is...

Torta fejére,
rúgj ülepébe,
fültövön üssed, hoppsza nyakon!
Nagy piros orrát
vérbe dobolják,
verjed agyon, ne kicsit, de nagyon!

Felkel az ürge
sírva-röhögve,
táncol az izülete gimi-gumiján!
Nézd csak, ez él még,
tapsokat, érmét!
Hej, fejedelmi ez a muri ám!

Hohó, igen ám,
de ha nekem mindehhez nincs is
kedvem, ha kiveszem az évi rendes
szabadságomat és
nem alkoholmentes
sörözni és
nem nikotinmentes
cigarettazni
támad kedvem, elnyúlva
mindenki szégyenére
a szépen nyírt városy, áprilisi gyepen?

Ráadásul (micsoda unalmas bohóc!)
még egy szótárt is előkapok
a szénsavas levegőn,
és kiírom belőle
az összes rímet egy frankó
bohócos vershez.
Hogyszongya:
Az óc az lehet
pokr és gomb,
meg természetesen kenderk.
Úgyhogy előkapom a magnót,
és előadom a reppert,
így biztosan megnyerem a tendert,
mert a korszerűség vonzza a legtöbb embert.

SZÓVAL

Se te, se más a sete-suta bohócra,
ne fogd rá, hogy reszel és riszál, mint kabóca,
fara dudora alatt leduvad a lóca,

Szómagyarázat

elparentál – életképtelennek nevez, úgy beszél róla, mint-
ha már meghalt volna
vegzánt – nyaggató, zaklató, szünet nélkül háborgató
kujon – ravasz fickó vagy nőcsábász

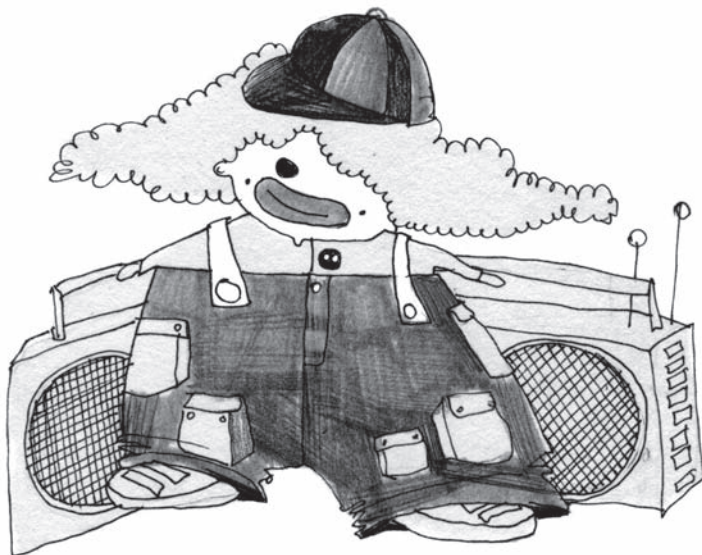
ezt a mutatványt skubizd ezerrel, apóca,
ne keseregjél savanya mód, mint galóca,
ne legyen agyad kóból, mint egy szakóca,
sziszeg a, szuszog a dinamitnak kanóca,
duhog a szív, mint túlméretezett számóca,
ide skubérozz százezerrel, apóca,

MERT:

Jön a cunami, a csunya cunami,
és akkor na mi, na mi
lesz velem, jaj, mami,
szeretném hallani,
jaj, Jani, jaj, Dani,
hogyan lesz-e majdani
cirkusz, na mi, na mi
a cunami, na mi?

Három forint hús,
elment a cirkusz,
elmenti magát a repper,
hátrébb az egerekkel,
az agarakat itassad,
ha pénztárcád nem vastag,
vagy dobj valamit a bohócnak,
ki mindjárt elalszik, jóccak...

(Cimbora, 2008, április)

Keszeg Ágnes illusztrációi

SZABÓ RÓBERT CSABA

Bűcsű a bohócoktól

A nagy száműzetések idején, amikor nem volt idő embernek lenni, hanem csak a bohócok, azok a félelmetes bohócok uralkodtak, és uralmuk nem bővelkedett nagyvonalúságokban, és a hazudozást tekintették egyetlen igaz beszédnek, szóval ezekben az időkben egyszer csak egy kisfiú elárvult, és árvaságában gombfelvarrónak szegődött. A gombfelvarrók, kettes, hármas, négyes és füles gombok felvarrására szakosodva, úgy érezték, egyetlen cérnaszállal az egész világot uralhatják, mert ha nincs gomb a slicced fölött, leesik a nadrágod, és ilyenképpen a bohócoktól sem tartottak igazán. A kisfiú először természetesen a kétklukú gomb felvarrását tanulta meg, utána megelégedtek egy hármassal, később egy négyessel, míg végül minden gombok gombját, az ötlukú gombot is szívesen rábízta, mert keze ügyesen járt, túje hegyesen villogott a negyvenwattos égő fényénél is, és amikor egy füles gomb is a kezébe akadt, mindenki elámulva figyelte, ahogy a legnagyobb szakértelemmel erősíti föl, hogy aztán az többet nem is fityegett, nem kókadozott, hanem hegyesen állt, ahogy azt egy gombtól elvárja az ember.

Bohócok pedig mindenfélék voltak: dobozból előugrók, vicsorgók, hanyatt esők, beszédek tartók, leselkedők, gumibotosak, párttitkárok és mindezen bohócokat kiszolgáló bohócok. Csak bohóc bohóc nem volt. A gombfelvarró műhely mindezek ellenére vidáman működött, talán az egyetlen hely volt, ahol az ember, ha nem volt bohóc, jól érezhette magát. Efféle mondások jártak körbe, hogy ne csinálj magadból bohócot, meg hogy ne bohócodj. Az ember, ha nem volt bohóc, kétféleképpen gondolkodhatott: egyfelől tudta, hogy még egy cirkuszban is, lett légyen az bármekkora, két bohócnál többre nincs szükség, másfelől pedig, hogy a krumpliorr bizony bizony igencsak fájdalmas viselet, lélegezni sem lehet tőle rendesen.

Az elárvult kisfiú, akiből kitűnő gombfelvarró lett, boldogan éldegélt tehát, árvaságának keservei is szűnni látszottak, sőt, egy nap, pont csütörtök volt, egy kislány állított be a gombfelvarrókhoz, és ettől majdnem elállt a lélegzete, de szerencsére csak majdnem, és észhez térve előkapta a legszebb és legfényesebb tűjét. A copfos kislány pedig egyenesen az elárvult kisfiú asztalához lépett, és egy marék gombot borított eléje. Az apukám kabátjára kell ezeket fölvarrni, mondta az elképedt kisfiúnak, aki

csupán annyit tudott kérdezni, hogy ezeket mind?, ühüm, mondta a kislány, és hogy most azonnal mennünk kell. Az elárvult kisfiú kibújt munkakötényéből, vette a tूपárnáját, betette azt egy kopott cekkerbe, és amikor útra készen állt, minden bátorságát összeszedve megkérdezte: Apukád bohóc? Nem, vágta rá a copfos kislány a legnagyobb természetességgel, a kisfiú pedig ebből megértette, hogy hát persze, hogy az, ugyanis a bohócok tudják a legkevesbé magukról azt, hogy bohócok. Ő egy párttitkár, tette hozzá csodálkozva, és kézen fogta a kisfiút.

Éppen december volt, jó nagy hó meg fagy, autók alig jártak már azokban az időkben, a buszokon hideg volt és huzat, morcos utasok tartottak fűtetlen tömbházaik felé. A párttitkár azonban tágas és meleg házában lakott, nem a földszinten, hanem egyenesen az emeleten. Amikor megérkeztek, éppen kidugta az orrát az egyik emeleti szoba ajtaján, aztán pár pillanat múlva lerepített egy kabátot, ami akkora volt, hogy éppen maga alá temette a kisfiút. Az elárvult kisfiú azonban látott már ennél nagyobb kabátot is, lekucorodott a földre, és elővette a lehető legnagyobb tűjét, ami olyan óriási volt, hogy két kézzel kellett megragadni, és egyik gombot a másik után erősítette föl arra a hatalmas kabátra. Azaz dehogyan erősítette, inkább csak fircelte, de azt is mesterien, úgy, hogy ha valaki pöffszkedni kezd benne, lerepüljenek a gombok.

Azt már csak a tévéből látta mindenki, hogy a párttitkár pöffszkedése mértéken túlira sikeredett: az első gomb a főbohócot találta el, a második a jobbkezét, aztán sorra a gumibotosok vezérbohócat, a dobozból előugrókat, és így tovább, úgyhogy estére igazán alábbhagyott a bohóckodók kedve, mert a kisfiú tréfája csuda viccesre sikeredett. Pontosan december volt. Az emberek még jobban fáztak, kimentek az utcára egy kicsit melegedni, ne bohóckodj, mondták, nem csinálunk bohócot magunkból, mondták még, és valóban, néhány nap múlva hírmondónak sem lehetett bohócot látni.

Aztán pár nap múlva annál többet. De azok már másfélék voltak, megváltoztak. Csak a kisfiú varrogatta tovább változatlanul a gombjait, ő ugyanaz maradt, aki volt, mert tudta, a füles gombot nála jobban aligha tudja valaki felöltögetni.

(Cimbora, 2008. április)

Időutazás a grund világába

A *Pál utcai fiúk* minden bizonnyal azért is annyira népszerű, mert a kalandos játékok helyszínéül szolgáló grund és az azt birtokba vevő gyermekbandák világát festi meg eleven színekkel. A *Cimbora* szerzői, mai magyar írók körében érdeklődtünk: hogyan emlékeznek gyermekkoruk grundélményére? Íme, az erre vonatkozó emlékek közé tett időutazás eredményei.

Kukorelly Endre

Minden a lányok miatt

Bp, hatker (Budapest VI. kerülete – szerk. megj.). Teljesen beépítve. Délelőttös heteken a Hunyadi téren fociztunk. Ha csak kis időnk volt. Kis idő mindig akadt. Szünetekben az iskolaudvaron játszottunk, az Andrassy úti általánosba jártam. Szemben a Képzőművészeti Főiskola, mellettünk a Lukács cukrászda. Suli után, ha volt pár óránk, kiföldalattiztunk a Ligetbe. A Hunyadi tér jó volt, de a téri galerivel folyton ment a purparlé. Verekedés, kemény hógolyózás kődarabokkal, ilyesmi. A Simonyi-féle Vörösmarty utcai galeri is veszélyes volt, pedig a Szondy sarkán, egy lebombázott ház helyén, míg oda nem épült a MABÉOSZ székháza, sokáig megmaradt a grund. A Simonyiék olykor bevettek, nem

volt ki a csapat, de az túl vad volt nekem, üvegcserepek, téglatörmelék közt folyt a játék, nem úszad meg, hogy perceken belül ne dőljön belóled a vér. Persze a focihoz ez hozzátartozott. Én meg a focihoz tartoztam hozzá. A Rózsa utcában is játszottunk, ha véletlen arra jött egy autó, megálltunk, megvártuk, hogy elhúzzon. Nyolcadikban a Tormási színre vitte velünk *A Pál utcai fiúkat*. A Tormási volt az osztályfőnök. Nagyon bírtuk. Pár év múlva kirúgták, mert mutogatta magát a kisfiúknak. Nem én játszottam a Nemeceket, hanem két tehetséges profifiú, a Barta Jani meg a Szöllösi, váltott szereposztásban. Ezt akkor nem értettem, fájt is, pont jó lettem volna Nemeceknek, kicsi voltam és szösz. Kolnajt játszottam, keresztény úrigyerek, igazából stimmel a szereposztás. A gittegyetes különjelenetet sokszor előadtuk, baromi jól, hatalmas sikert arattunk vele. A díszleteket a Rajkai papája, a Thália színház díszlettervezője csinálta. Rajkai mint Csele. Meghalt autóbalesetben. Tormási is meghalt, úgy tudom. Szoktam találkozni a Kajtár Gézussal meg az Ónodi Gyurkával, beszélünk szegény Tormásiról, velünk is próbálkozott. Tiszta fiúosztály. Kettővel alattunk már vegyes. Megváltozott a szag az iskolában, mikor megjelentek a lányok. A grundon minden a lányok miatt történik. Értük, nélkülük. Ha megjelennek a lányok, kiürül a grund.

Molnár Vilmos

Soha eszményibb játszóteret!

Aligráccá érésem a '70-es évekre esett. Akkoriban gombamód nőttek ki a városokban a lakónegyedek. Ez Csíkszeredában is azzal járt, hogy évekre építőteleppé változott a város egyik-másik szeglete. Soha eszményibb játszóteret!

Akit nem kergetett téglarakások között egy végső-kig felbosszantott, dühöngő éjjeliőr, az nem tudhatja, minő csiklandós érzés a pillanat töredéke alatt dönteni: elrohanjon-e az emberfia, mentve a bőrét, vagy inkább engedjen az ellenállhatatlan késztetésnek, és hasát fogva jól kiröhögje magát a komikusan sápítózó bakteren (kockáztatva, hogy füle lecsavarása mellett még tucatszor jól trottyon is rúgják). A leendő tömbházaknak és sorházaknak óriási alapokat ástak a munkagépek, ezek

Csillag István illusztrációi

esőzések idején összefüggő tórendszerre változtak. Válogatott faanyag kínálta magát tutajok eskábálására, és az első tengerészlecek után kezdődhetek a tengeri ütközetek. A félig kész tömbházak becserkészése, a labirintusnyi pincéktől az everesztnyi tizedik emeletekig, a bátor felfedezőkre hárult. A tavakból kifogott békákon a parton sebészprofesszorok serege gyakorolta elmélyülten a szakma mesterfogásait egy szál bugylibicskával. A hegesztőktől karbidot lehetett csórni, viszont a karbiddal és vízzel megtöltött üvegek robbantgatása mindenre elszánt kémikusokat kívánt: megtörténhetett, hogy a karbidos üveg a kémikus kezében robban.

Időről-időre kitört a várépítési láz is: hullámlemez, téglá, deszka, kátránypapír mind alkalmas volt a mágikus hely összetakolásához, ami csak a miénk volt, és ahol összegyűlhetett a TÖRZS. Sor kerülhetett az első cigaretta beavatásszerű elszívására, meg lehetett tervezni a

szomszéd törzs várának lerombolását, és égő szemekkel, pissenés nélkül végig lehetett hallgatni a nagyobbak feltételezéseit arról, „hogyan kell a lányokba pisilni”. Még egyféle gittünk is volt: a bádoghordókban olvasztott szurokból langyos állapotában kellett a munkásoktól kunyerálni egy darabkát. Elárulhatom, hogy korántsem kellemetlen az íze, épp olyan jól lehet rágni, mint a rágógumit, a szurok, a közhiedelemmel ellentétben, kiválóan tisztítja a fogat, és úgy rá lehet szokni, mint öreg ültetvényes néger a bagó csócsálására.

Csak hát ahogy rendre elkészültek a tömbházak, úgy lett egyre kisebb az építőtelep, s úgy szorultunk ki belőle, mint ahogy végül gyerekkorából szorul ki az ember. Elveszett az egész, ahogy odalett a Pál utcai fiúk grundja is, hiába védték meg a vörösingesek ellen.

(Cimbora, 2007. október)

KISS OTTÓ
Szép Szó Tár

Álom

Álmomban
anya kislány volt,
és ugyanúgy játszott velem,
mint ahogy mostanában
az Emese szokott.

Reggel, amikor elmeséltem neki,
azt mondta, hogy gyerekkorában
ő is álmodott ilyet,
és még ma is emlékszik rá,
és szerinte felnőttkoromban
én is emlékezni fogok
erre az álomra,
mert az igazi gyerekek
nem felejtik el az álmaikat
még felnőttkorukban sem.

Csend

A csend sokféle lehet.
Ha például durcás vagyok,
teljesen másképpen
tudok hallgatni,
mint amikor örülök,
de mégse szólok semmit.

Emese

Emesének tegnap jól meghúzkodtam a haját,
mert aki tetszik nekem,
annak először mindig jól meghúzkodom a haját,
persze nem annyira, hogy fájjon neki,
de azért vegye észre, hogy a szeretet miatt csinálom.

Jó

Tudni azt,
hogy majd
délután
Emesénél leszek,
sokszor
ugyanolyan
jó érzés,
mint délután
Emesénél lenni.

Nyelv

Már három napja
tanulok angolul,
és már tudok
jó reggelt kívánni,
jó étvágyat kívánni
és jó éjszakát kívánni.

Még egy-két nap,
és játszani is megtanulok angolul.

Okosság

Szerintem
az angolok
a legokosabbak
a világon.
Sose kellett
megtanulniuk
angolul,
és mégis tudnak.

Párválasztás

A párválasztás egyszerű:
el kell képzelni,
hogya a pároddal
egy lakatlan szigeten
élsz kettesben.
Ha jó ott veled,
akkor jól választottál,
ha nem jó ott veled,
akkor pedig
nem jól választottál.

Szerelem

A szerelemben
pont annyi az e betű,
mint az Emesében,
mert a szerelemben
benne van az Emese,
az Emesében pedig
benne van a szerelem.

Szó

Sokszor annyit beszélek,
hogya estére teljesen kifognak
a szavak a számból.
Hiába is keresem őket,
nincs már belőlük egy se.
Szavak nélkül pedig
a többiek nem tudják kitalálni,
hogya mi a bajom.

Tár

Ha kivesszük
a könyvtárból a könyveket,
a magtárból a magokat,
a ruhatárból a ruhákat,
akkor mindenütt
csak az üres tár marad.

De ha az üres tárba,
mint egy raktárba,
visszatesszük a szavakat,
és ott beletároljuk őket
szépen, egymás után,

mint ahogy a napok állnak
a naptárban,
akkor már készen is áll a szótár.

Vers

Emese régi kutyája,
a Sztuki
annyira hűséges kutya volt,
hogya miután meghalt
és felment az égbe,
még azután is
sokáig visszajárt
Emese gondolataiba.
Ezért Emese ígéretet tett,
hogya ha egy kicsit nagyobb lesz,
ír majd a Sztukiról egy verset
az örökkévalóságnak,
hogya azok is tudjanak
a Sztuki hűségéről,
akik se őt,
se az Emesét
soha nem ismerték.

(Cimbora, 2006. október)

Péter Alpár illusztrációi

Sörgyári kölyök-esztendők

Valahol az Elba partján járunk, Csehországban, Prága közelében, egy Nymburk nevű kisvárosban, az első világháborút követő első években. **Bohumil Hrabal**, neves cseh író, aki a magyar olvasóközönség körében nagy népszerűségnek örvend, a világháború kitörésének évében, 1914-ben született. Mire családja Brnóból Nymburkba költözött, már Csehszlovákia volt az ország neve. Közben lezajlott egy világháború, amely különösebb nyomokat nem hagyott a néhány éves Bohumil lelkében. Annál mélyebb benyomást tett rá a két világháború közötti, Elbaparti kisváros világa, és azon belül is a család lakhelyéül, szülei munkahelyéül szolgáló sörgyár, amely valóságos kis birodalom volt a városon belül. Nem a mai, gigantikus acélhordókkal, csövekkel, gépekkel felszerelt sörgyár volt ez, hanem amolyan ántivilágbeli serfőzde, ahol lovas és ökrös fogatokkal szállították a fából készült söröshordókat, ahol a sörgyár csűrje mögött kiterjedt gyümölcsös húzódott, mint akármelyik monarchiabeli falusi gazdaságban. A sörgyár egyszerre volt játszótér és iskola. A sörgyári munkásoktól, malátafőzőktől, kádármesterektől, fu-

varosoktól hallott történetek számtalanszor megjelennek Hrabal későbbi írásaiban, saját bevallása szerint többet tanult ezektől az egyszerű emberektől, mint az úgynevezett entellektüelektől, bár érdemes megjegyezni: annak ellenére, hogy mindig is közép-szerű tanuló volt, hatalmas olvasottsággal rendelkező író.

Egy osztályismétlő emlékezései című könyvében ezeket az emlékeket eleveníti fel, mesél tanáiról, a sörgyárról, gyermekkori barátairól, a városka futóbolondjairól, akiket „isten báránykáinak” nevez. Álomszerű emlékképekben varázsolja eléink ezeket a letűnt helyszíneket és embereket, akiket megérintő és szeretetteljes humorral ábrázol.

Szigorú, katonás tornatanárára így emlékezik:

„Ifjúkori tanárim gyöngye, az izmok istene, szarkaláb mezőben hunyorgó szempár és némi pocak tulajdonosa, a férfiú, aki a náthát hírből sem ismerő kemény legényeket próbált faragni belőlünk, a férfiú, aki olyan szavakat használt, amelyek máshol illetlennek minősül-

Imádott macskáival, akiknek „ugyanolyan könnyű a szívüket meghódítani, mint az embereknek”

tek. És hogy tudott dühöngeni! Tajtékozott, átkokat szórt, a pokol ezer ördögét emlegette, de aztán kacsintott és minden rendben volt.

Egy nap elaludtam, és a tornaterembe érve szerencsétlen sorstársaimat levetkőzve találtam. A tornatanár fuldoklott a dühtől, ám erőt vett magán, és mézesmázosan megkérdezte:

– Nahát, tanácsos úr. Hogy méltóztatott aludni?

Mit sem sejtve átvettem a bizalmas hangnemét:

– Köszönöm a kérdését, tanár úr, remekül, csöppecskét még heverésztem, de... – nem jutottam a végére.

– Beírlak! Szarházi! Nyomás levetkőzni! Heverészett!

Hogy hívnak, szarházi?!

Én meg, mintha ősidóktól ismernénk egymást:

– De hát a tanár úr ismer engem.

– Beírlak!

– De hát nem is ismer a tanár úr.”

(V. Detre Zsuzsa fordítása)

Lehet-e pompásabb játszóteret elképzelni egy sörgyár-nál? Az alábbi sorokat olvasva úgy érezzük, jogos a kérdés:

„(...) szerettünk belopózni a nagy sörgyári csűrbe, mögötte óriási gyümölcsös volt, hatalmas cseresznyefákkal, ágaik lenyúltak a cinkezett pléhlemezzel borított tetőig, amikor érett a cseresznye, felmásztunk valamelyik fa tetejére, onnan meg át a bádogtetőre, lustán elnyúltunk rajta és marokszám faltuk a szemeket, mert ez a cseresznye, ahogy a cinkezett pléh visszaverte a meleget, szinte feketére érett. De magába a csűrbe részint a nagy, ötvenhektós, az erjesztő kamrából való hordók csábítottak bennünket, leereszkedtünk ezekben a hordókba, az aljukat náddal béleltük ki, hanyatt feküdtünk odalenn a mélyben és füleltünk, minden, a sörgyárból beszűrődő zajt kielemeztünk, és megint csak marakodtunk, majdhogynem hajba kaptunk azon, hogy ez vagy amaz a hang honnan is ered, sőt, hogy kinek a hangja hallatszik az udvarról, az üvegmosóból, a kádárműhelyből. És mikor képtelenek voltunk egy adott emberi hangot egy adott emberi szájjal azonosítani, amikor már végképp nem tudtuk megmondani, hogy a zaj milyen sörgyári munkához tartozik, kimásztunk, hogy a saját szemünkkel lássuk. Ám legszívesebben az egymásra rakott falapok körül ólálkodtunk, ott, a csűrben értek a hordónak való faanyagok, a tölgyfa deszkák, amelyek úgy voltak felstószolva, hogy minden deszka alatt pont egy ugyanolyan hosszú fahasáb feküdt, mint amilyen széles a deszka volt, és ezeket a feltornyozott falapokat

legfőleg hosszú nádszálakkal takarták le, minden évben rakományszám érkezett a nád a sörgyárba, mert a dongák közé, amikből a sörgyári hordó készül, tömítés kerül, és ez a tömítés nádból volt. Veszélyes dolog volt ezeknek a deszkahalmoknak a tetején heverészni, mert a deszkák kicsit billegtek, azzal fenyegettek, hogy ledőlnek, maguk alá temetnek minket, és biztosan halálra is zúztak volna, ha a mélybe zuhanunk velük. Emlékszem, pontosan tudtam, meddig lenghet ki ez az egymásra fektetett deszkából álló rakás, emlékszem, hogy ha a deszkák leomlottak volna, nemcsak bennünket, de a sárga, színtiszta fából készült, fekete lehajtható tetejű kocsit is maguk alá temették volna, a fekete tető alatt bársonyülés volt, szerettünk ezen a bársonyülésen üldögélni, de mindig majd kiugrott a szívünk, mert nem volt ám szabad, mert ezen a bársonyülésen csakis a sörmester úr, a sörmesterné és lányai, a Vlasta meg a Sylva ülhettek, mikor időnként színházba mentek.”

És a felejthetetlen gyermekkori barátságok, amelyeknek mindig van valamilyen „közös nevezője”, valamilyen közös szenvedély, például a bélyeggyűjtés! Bohumil és barátja, Lízal esetében is így volt ez, ők nemcsak gyűjtötték a bélyeget, hanem be is ragasztották egy albumba, és a barátság ennek révén úgy „ragasztotta” össze őket, mint az ügyetlenül szétkent, tengernyi ragasztó.

„Lízalnak, aki már kijárta az ötödiket, ritka, előreálló fogai voltak, csak miattam járt a sörgyárba, én megtisztelve éreztem magam attól, hogy annyira szerencsétlen, hogy mindig szomorú, a bélyeg volt a mi közös nevezőnk, úgy ragasztottuk őket arabikummal, hogy arab mézgával örök időkre odatapasztott postabélyegekké lettek belőlük, mintha zselében, mintha gyümölcszettel bevonva feküdtek volna ott azok a kis postai képek. Teljes odaadással, teljes figyelem-összpontosítással ragasztgattuk ezeket a bélyegeket, én még Lízalnál is kétbalkezesebb voltam, így aztán, ahányszor csak találkoztunk, tetőtől-talpig össze-ragasztottuk magunkat, minden alkalommal elhasználtunk egy teljes üvegcsével az arabikumából, és nemcsak a bélyegek, de a nadrágunk, az asztal, körös-körül minden merő ragacs volt, minden be volt vonva azzal az arab mézgával. Hányszor megesett, hogy éjszaka a hajam is beleragadt a párnába.”

(Varga György fordítása)

Forrás: Bohumil Hrabal – Egy osztályismétlő emlékezései. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2001

A gyermek felfedezése (A felvilágosodás kora, 2. rész)

Februári lapszámunkban már olvashattatok a felvilágosodás koráról, azon belül is a francia Jean-Jacques Rousseau-ról. Most, a témát folytatva, a felvilágosodás egy másik nagy egyéniségéről lesz szó, a svájci Johann Heinrich Pestalozziról.

Johann Heinrich Pestalozzi (1746–1827), F. G. A. Schöner olajfestményén (18–19. század)

Pestalozzi olasz eredetű kereskedőcsaládból származott. Édesapját korán elvesztette, édesanyja nevelte, féltő gondoskodással. Anyjához fűződő viszonya nagyban befolyásolta a svájci pedagógus karakterének alakulását. Nála szebben senki nem írt addig a kisgyermeküket nevelő édesanyjakról, akik Istenné magasztosulnak gyermekük szemében.

A „túlfélt” anyai nevelésből eredhettek Pestalozzi későbbi gyengéi. Már gyermekkorában gúnynevet ragasztottak rá társai: Bolondfalvi Csudás Henrik.

Az elemi iskola és a középiskola elvégzése után a híres zürichi Collegium Carolinum hallgatója lesz, filológia-teológia szakon. Itt ismerkedik meg a felvilágosodás eszméivel. A Helvét Társaság befogadja tagjai közé, folyóiratában több írása is megjelenik. Ágisz című tanulmányában a zsarnokság megdöntésére szólít fel. Ez a forradalmi hangvétel jellemezte a folyóiratot és a

társaságot is, amelyet hamarosan betiltanak, néhány tagját fogságba vetik. Pestalozzi ezt követően tanulmányait megszakítja, és falura költözik, ahol gazdálkodásba kezd.

Célja egy olyan mintagazdaság létrehozása, amelyben a környék parasztjait akarja modern földművelésre tanítani. Gazdaságát „Neuhof”-nak nevezi el, azonban ez hamarosan csődbe megy. Ezt követően gyapotfonással kezd foglalkozni, és mintegy negyven gyermeket vesz magához, részben az utakon csavargók közül, részben pedig a környék nyomorúságos körülmények között élő családjaiból. Abban, hogy a farmján gyermekeket foglalkoztatott, nem elsősorban a gazdasági haszonszerzés vezérelte, hiszen semmi sem állt tőle távolabb, mint a gyermekmunka kizsákmányolása, ami ebben a korszakban teljesen általános és elfogadott volt. A gyermekmunka nála nevelési eszköz volt. Ám ez a vállalkozása is csődbe ment.

Anna Pestalozzi asszony és Johann Pestalozzi a gyermekek körében

Ha gazdasági hasznot nem is hozott ez a vállalkozás, pedagógiai jelentősége óriási, hiszen Pestalozzi ezzel intézményesítette, elsőként, a munkára nevelést a pedagógia történetében. Kézzelfogható hasznot hozó gyakorlati tevékenység segítségével készítette fel a gyermekeket a paraszti életformára. A gyakorlati ismeretek átadásán túl elméleti oktatásukra is nagy gondot fordított.

A Neuhof végnapjai közepette írta meg első jelentős pedagógiai munkáját, az *Egy remete esti órája* című könyvet. A mű összefüggő aforizmák sorozata. Pestalozzi itt fogalmazza meg nevelésről alkotott modern elképzeléseit. Abból az elvből indul ki, hogy a művelődéshez minden embernek joga van, a társadalom pedig köteles gondoskodni arról, hogy ezt a jogát mindenki gyakorolhassa. Később megjelentet egy négyrészes regénysorozatot, hogy gondolatait szélesebb körben ismertté tudja tenni. Ennek első kötete a *Lénárd és Gertrúd*, majd következik a *Kristóf és Elza* stb. Az első kötet óriási sikert aratott, a lelkészek a szószékről olvasták fennhangon. A francia forradalom törvényhozó gyűlése Pestalozzit A Francia Köztársaság Polgára címmel jutalmazta.

Pestalozzi - Konrad Grob festménye (1879)

Pestalozzi a *Vizsgálódásaim a természet menetéről az emberi nem fejlődésében* című tanulmányában fejt ki az emberi természetről alkotott nézeteit. Szerinte az ember etikai, vagyis erkölcsi fejlődésének három fokozata van:

- a „természetes állapot” foka: az ember vágyai sokasodnak, kielégítésük egyre nehezebb; önzés, félelem, gyűlölet jellemzi ezt a szintet;
- a „társadalmi állapot”: a társas együttélés és ennek szabályozója, a jog megkönnyíti a szükségletek kielégítését, de az önzés, a hatalmi ösztön erre a szintre is jellemző;
- a „tiszta erkölcs” szintje: csak ez az állapot nyújthat teljes harmóniát az ember számára; ide mindenki egyéni

erőfeszítés árán juthat el, de csak akkor, ha betartja az együttélés szabályait.

Végül néhány gondolat, amelyeket Eduard Spranger fogalmazott meg Pestalozzi munkásságáról:

„Pestalozzi nem áll szemben a néppel, mint annak nevelője; ő nem volt emberbarát, aki a népen annak jótévőjévé és felvilágosítójává akarta volna kinőni magát. Ő benne élt a népben, és a népformáló erők áramát érezte egész valójában munkálni. Mindaz a szeretet, amelyet a női oltalom melege nyújtott neki, arra serkentette, hogy ismét szeretetet adjon. Mindaz, amit a néptől kapott, visszatér a néphez, és a kitagadottakat, a szépségtől távol állókat választja legkedvesebb tárgyul.”

Pestalozzi-emlékmű Zürichben

Fordított keljfeljancsi és társai

A Szín-téren: **SORIN NEAMȚU**
(1977, Arad), Kolozsváron
és Aradon él, dolgozik

Kiderült, hogy ismerjük egymást. Talákoztunk újra az idei Reflex színházi fesztiválhoz kapcsolódó Magma-kiállítás (*Példák nem univerzális székre*) megnyitóján, márciusban, Sepsiszentgyörgyön, és röviden beszélgettünk. Én gyermekkel voltam, ő kiállító meghívottként jelent meg. Közvetlen, szerény fiú, szakállal és szemüveggel, három gyermek apja, képzőművész, a kolozsvári BARIL galéria (Ecsetgyár, 3. emelet, www.baril.ro) társalapítója, irányítója, amit valójában nyitott műhelyként képzeljétek el.

A színvonalas Magma-kiállítás a szék gondolatát járja körbe, Kispál Ágnes Evelin gyűjtéséből bontakozva ki. A kortárs művészet nemzetközi és kelet-európai neves művészeinek ülőalkalmatosságokkal foglalkozó munkái mellett romániai, erdélyi kiállítók is kaptak helyet, így Sorin Neamțu *Action with Rolling Chaise Longues* című videója is látható az alagsorban. Neki több székes, ülésre-fekvésre (nem) használható tárgyat ábrázoló, test és objekt kapcsolatát vizsgáló, szemlélődésre hívó munkája van, amelyeket a festészet, objekt, videó, akció közegeiben valósít meg. Objektjeihez majdnem mérnökként közelít. Elsősorban nem a tárgyak esztétikája érdekli, hanem azok megépítése, funkcionalitása és környezetükkel való viszonya, kölcsönhatása.

„Vannak egyetlen vallomással élő művészek. Például: a művészet a lélek tükre – de több, mosolyt fakasztó megfogalmazás is van. Mindemellett, azt hiszem, hogy nem kell kötelezően konceptualistának lenni, nem muszáj egy egész történettel a háttérben alátámasztani a munkás-

ságot. Abban hiszek, hogy ha a művésznek nincs szava, mondandója, akkor hallgasson és tegye a dolgát. Ellentmondás van a dologban, de ehhez kutatás és kíváncsiság szükségeltetik.”

Neamțu festészetet tanult, és bevallása szerint ez foglalkoztatja őt, nap mint nap. Ez a médium indítja be, hozza működésbe érzékenységét. A nagynevű Flondor egykori tanítványaként szívta magába a szakmát. Mestere a romániai alternatív művészeti oktatás egyik őse – és hőse. A temesvári SIGMA csoport tagja volt, az 1970-es évekkel kezdődően az alkotás terén lényegretörő, kísérleti tevékenységükkel bekapcsolták Romániát a nemzetközi kortárs művészeti vérkeringésbe, a diákokkal pedig konstruktivista installációkat és szabadtéri environmentális és land art műveket hoztak létre, friss, kutatás-alapú látásmódot ültetve el az agyakra.

Tárgyközpontú műveinek alapja szintén a festészet. Ahhoz, hogy tárgyainak jeleit, érzékiségét „megértse”, előzőleg témáit a festészet szűrőjén át kell engednie, meg kell festenie. Fotóval, rajzzal, videóval is foglalkozik. Nem is olyan rég önarcképeket festett gyermek önmagáról. Gyermekként pedig feltaláló szeretett volna lenni. Művészete szerintem nem áll messze akkori vágyától.

„Azt hiszem, fontos, hogy mindig a környezetemben lévő levegőt szívod magadba anélkül, hogy azt éreznéd, hogy már a tegnap is ugyanazt szívta.”

„Majdnem-tárgyaknak” nevezi ezeket az objektumokat. A *Rolling Chaise Longues* egy fél gömbformába vágott ülőke, ami csak akkor mozdulatlan, ha nem piszkálsz. Ha beleülsz, fejre áll és ledob magáról. Egyfajta visszafordított keljfeljancsi. Ezt próbálja meghazudtolni a videóban az

alkotó is. Állunk a fiammal a vetítés előtt, az öt éves Bence őszintén szurkol neki, s mikor végre felkiált, hogy: sikerült!, hősünk jól odakeni magát. Ha az utópiával szembeszállsz, orra buksz. De legalább megpróbálta. Lecke a javából.

A *Majdnem szék* profilból tényleg szék lehetne, szemből már csak kevés választja el a funkcionális

széktől, aminek ha láthatatlan lapjára ráülsz, lehupansz a földre. Ebből több változatot is készített, egyiknek 4 méter magas lábai vannak, egy másik kétdimenziós. Láttam izgalmas felvételeket, alkotónk megsétáltatta tárgyait, urbánus és természetközeli környezetekben is.

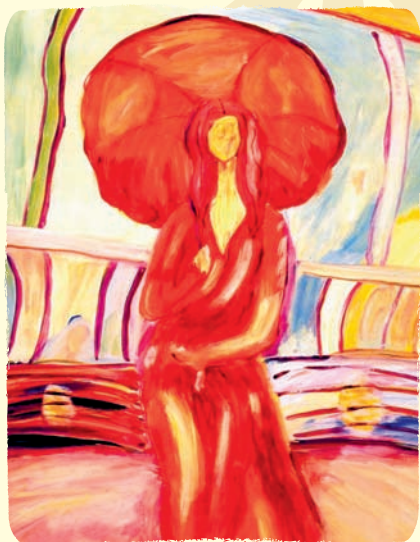
Ernyők magyar festők vásznain

Ernyők alatt gyülekező pesti polgárok a Széchenyi István által „esernyős forradalomnak” nevezett március 15-i események idején (Barabás Miklós: *Jókai Mór a Landerer és Heckenast könyvnyomda előtt* 1848. március 15-én – 1893)

Vaszary János jellegzetes, könnyed, lendületes ecsetvonásokkal, élénk színekkel festett képe az *Ernyők Viareggióban* (1929–1931)

Csámpai Rozi roma származású művész erőteljes vonalakkal és színekkel megfestett, tűzpiros ernyős nőalakja magányosságot is, reményt is jelképezhet (1999)

Szőnyi István fő műveinek egyike az esős novemberi napok kilátástalan szürkességét, reménytelen egyhangúságát tükröző *Esernyők* (1929)

Az elsősorban történelmi tárgyú képek (*Hunyadi László búcsúja*, *Budavár visszavétele* stb.) festőjeként ismert Benczúr Gyula idilli hangulatú festménye a *Nyári piknik* (*Koszorút a mamának*, 1876)

A sárga napernyő árnyékában olvasó férfi, a kerti asztalon pirosuló almák és az őszi táj tökéletes harmóniája teszi egyedülállóan széppé Ferenczy Károly *Október* című festményét (1903)

Fenn az ernyő, nincsen kas

A harci szekeren vágató II. Szárgon asszír uralkodó feje fölé rabszolga tartotta a napernyőt (Kr. e. 3. századi dombormű nyomán)

Prithu – a Föld fehér tehén alakjában megjelent istennőjét üldöző mitológiai hős – egy ókori hindu eposzt illusztráló miniatúrán

Xerxész perza uralkodót ábrázoló dombormű az iráni Perszepolisz romvárosban (Kr. e. 860. körül)

Az ernyő évezredei

A napsütéstől, esőtől védő ernyők évezredekkel ezelőtt tűntek fel az ókori Kelet nagy birodalmaiban. A legrégebbi napernyő-ábrázolás Kínából, a Krisztus előtti 11. századból ismert, de Mezopotámia, Egyiptom és India ősi romvárosainak kutatói is találtak ernyőket ábrázoló, több ezer éves faragványokat, falfestményeket.

Az ernyők – eredeti rendeltetésük mellett – státuszszimbólumnak számítottak, ezért birtoklásuk kez-

detben az uralkodók kizárólagos joga volt. Ernnyők száma a hatalmukat jelképezte. A krónikák például Burma egyik királyát a Huszonnégyszög Uraként emlegették. Az égbolttal szimbolizáló ernnyők az ókori ábrázolásokon néha az istenek feje fölött is megjelentek, a földiek pedig a gonosz erőktől, a szenvedéstől való védelmet is elvárták tőlük.

Gazdagságot jelképező egykori mivoltukra emlékeztet a látszólagos jómód mögötti szegénységre utaló szólásunk, a „fenn az ernnyő, nincsen kas”.

A távol-keleti ernnyők mérete és szintjeinek száma tulajdonosuk tekintélyét, fontosságát jelezte

Napernyővel ellátott kocsin utazó kínai főúr szobra a Kr. e. első századból

Ókori koreai főpap, napernyőt tartó szolgájával

A gonosz erőktől védő ernnyő egy Buddha megvilágosodását ábrázoló selyemfestményen

A velencei dózsák – pápai engedéllyel – napernyővel sétálhattak a város utcáin (16. századi metszet)

Görög hölgy napernyővel (ókori vázarajz nyomán)

A 17–18. században Nyugat-Európa előkelő hölgyei ernyőkkel védtek arcborúk fehérségét

Az 1800-as években az elegáns női öltözet elengedhetetlen tartozéka lett a napernyő

Az ernyő európai pályafutása

Az ókori Európában a rang és a méltóság jelképének tekintett – halcsonttal merevített bőrből készült, több kilós – ernyőket először a görögök, majd a rómaiak használták, és többnyire szolgák tartották uraik, úrnők feje fölé.

A középkorban használatuk az egyházi méltóságok – elsősorban a római pápa – előjoga volt, a közönséges földi halandókat csuklyás köpeny vagy kalap védte a napfénytől, esőtől. A 12. századtól – pápai engedéllyel – a Velencei Köztársaság

legmagasabb rangú tisztségviselői, a dózsák is díszes ernyők alatt vonulhattak végig városuk utcáin.

Elterjedése a 17–18. századra tehető, amikor a csipkés, fodros selyem ernyők az előkelő francia hölgyek viseletének színpompás kiegészítői lettek. Ami a férfiakat illeti, nekik egészen az 1800-as évekig kellett várniuk, hogy ne váljanak gúny tárgyává, ha esernyőt tartanak a fejük fölé. Sir Jonas Hanway angol világutazó volt az első bátor férfiú, aki – dacolva a csúfolódással, gúnyrajzokkal, esernyőellenes tüntetésekkel – éveken át kinyitotta maga készíttette ernyőit, ha Londonban eleredt az eső.

Sir Jonas Hanway, az esernyő készítésének és népszerűsítésének londoni úttörője az 1700-as évek második felében

Legadázabb gúnyolói, a londoni bérkocsisok bevételüket megnyirbáló vetélytársnak tekintették az esernyőt

Osztatlan ámulatot keltő napernyő az 1820-as évekbeli Angliában (Thomas Rowlandson Dr. Syntax sorozatából)

Az esernyő bemutatása a Britanniát jelképező nőalaknak (a londoni *Punch* élcslap karikatúrája, 1874)

Az 1800-as években Párizs utcáin már megszokott látvány volt az esernyő (Gustave Caillebotte: *Párizsi út esős időben*, 1877)

Az első magyar esernyőgyár szecessziós stílusú épülete Lendván, egy 20. század eleji képeslapon

Az esernyő prófétájaként emlegetett Sir Jonas Hanway kitartását siker koronázta: előbb gúnyolták, majd utánozni kezdték, és a 19. század közepén Európában már az angolok gyártották és exportálták a legtöbb esernyőt.

Az akkortájt Magyarországon is használatossá vált eszközt kezdetben paraplénak hívták. Nevét a nyelvújító Barczafalvi Szabó Dávid – egyebek mellett a *hímez*, *helyettes*, *külföld*, *naptár*, *tábornok*, *taps*, *zongora* stb. szavak megalkotója – 1800 táján magyarította *esernyőre*.

Az 1850-es évektől a merevítő halcsontot vékony acélváz váltotta fel, az ernyő viasszal vízhatlanított

selyemből vagy vászomból készült, és a múlt század elején egy igazi úriember már nem is lépett ki otthonából könnyű, hajlított nyelű, fekete esernyője nélkül. Az első magyarországi esernyőgyár 1904-ben épült fel Lendván (1920-tól, a trianoni diktátum óta Szlovéniához tartozik). Magyar találmány a Balogh fivérek által az 1920-as években szabadalmaztatott teleszkópos – összecukható nyelű –, zsebben is hordható esernyő.

A közelmúltban Kínában feltalált „ernyőtlen esernyő”, a fáklyához hasonló Air Umbrella előnye, hogy szeles időben sem hagyja cserben használóját.

Ernyő alatt, biztonságban (Albert Anker svájci művész festménye, 1884)

Sétatéri hangulat – napernyős hölgyek, cilindres urak – az első világháború előtti években

Formatervezett, átlátszó és praktikus, 21. századi műanyag esernyő

Az Air Umbrella voltaképpen egy esernyőnyél, amelynek apró, beépített ventilátora elfújja a felénk közeledő esőcseppeket

Az 1700-as években ernyő óvhatta a gyaloghintók utasainak tollas kalapját, ha az nem fért a tető alá (James Gillray karikatúrája)

Az ernyők alatt a fekvőhelyek viszonylag szárazon maradhatnak, ha a tetőn át becsurog az esővíz (Honoré Daumier *Háztulajdonosok és lakóik* című sorozatából, 1847)

Shakespeare korában London kényesebb polgárait ernyők védték az ablakokból az utcára öntött szennyvíztől, az éjjeliedények tartalmától

Az 1800-as évek második felétől az ernyő hathatós fegyverré válhatott a nők egyenjogúságáért és szavazati jogáért küzdő szüfrazsettek kezében (Charles Lewis Bartholomew rajza a Grover Cleveland amerikai elnököt üldöző Susan B. Anthonyról, 1896)

A sokoldalúan használható esernyők

A Nap hevétől és (szélcsendes időben) a záporosótól védő ernyők felhasználásának lehetőségei – amint azt az írásunkat illusztráló karikatúrák igazolják – gyakorlatilag korlátlanok. Szükséges voltuk irodalmi bizonyítéka, hogy Defoe Daniel francia író lakatlan szigetre vetődött Robinsonjának egyik első dolga volt állatbőrökből ernyőt készíteni, amely éveken át védte az időjárás viszontagságaitól.

Az ernyők nyeléről sem feledkezhetünk meg, amely – különösen

a régi, méretes ernyők korában – értékes rejtékhelyként szolgált. A kifúrt nyelekre a hölgyek illatszeres, arcfestékes üvegcséket, az urak szerelmes üzeneteket, apró lámpákat, a kémek titkos iratokat, az útonállók, bérgyilkosok tört vagy mérget rejtettek. Esernyőnyélbe rejtett kincs izgalmas történetét írja le Mikszáth Kálmán a *Szent Péter esernyője* című regényében.

Mindenképpen jó tudni, hogy – legalábbis az álmoskönyvek szerint – az álombeli nyitott esernyő szerencsét, a lyukas viszont veszekedést jelent.

Az ernyő korlátlan lehetőséget biztosított a karikatúristák fantáziájának (John Rea Neill állatok számára tervezett ernyői, 1900)

Az esernyő kiválóan alkalmas a vitás kérdések megoldására

Az ernyő vitathatatlan haszna, hogy nem ázunk meg, ha zuhogó esőben öntözzük a kertet (a londoni *Punch* karikatúrája, 1872)

Az éhezéssel és a jóllakással

Az étkezésnek elsősorban biológiai funkciója van, a szervezet egyik alapvető szüksége. Abban azonban, hogy mit, hogyan, milyen körülmények között fogyaszt az ember, sok minden egyéb is megnyilvánul, kifejeződik. A hagyományos közvélekedés szerint a gazdagok sokat és finomat, a szegények szerényen fogyasztanak. A férfiak fogyasztásához tartozik az alkohol, a nőkéhez pedig az édes sütemény. A 18–19. században elkészültek azok a népkarakterológiák, amelyek az egyes népekhez sajátos ételeket rendeltek hozzá: a tótok (szlovákok, szlovének) kedvenc étele a krumpli és a mák, a románoké a puliszka, a csorba, a túró, a zsidóké a libamáj és a pászka, a magyaroké a kenyér, a paprikás, a káposzta. Az étkezés az ünneplés vagy az emlékezés egyik formája (születésnap tortája, komatál-vivés, kóistolóküldés, lakodalmi ebéd, halotti tor), a vendégszeretet jele (a látogatók asztalhoz ültetése, megkínálása, a vendéglői meghívás, a teraszon elfogyasztott üdítő, kávé, az udvaron, a kertben, a természetben való flekkensütés). Az éhezés lehet vallásos viselkedés (a pénteki, s különösen a nagypénteki böjt, a húsvéti bárány, az úrvacsora), büntetés következménye (az étel megvonása a börtönben), az orvosi kezelés és a testmodellálás technikája (étkezésterápia). A hiedelemalapú rontás (megcsináltatás) gyakori formája a megejtetés és a megitatás. A hagyományos nagycsaládban a gyermekek külön kisasztalnál étkeztek, az anya pedig állva fogyasztotta el az ételt. A majorságból a mellehúsa a családfőt, az ingyencfalatnak számító máj, szív, zúza, kistojás és taréj a gyermekeket illette meg, az anya beérte a szárnyával vagy a püspökfalattal.

Nem csoda, hogy az utazók, később az etnográfusok részletesen kitértek a meglátogatott népek étkezési szokásaira. És az sem, hogy a 20. század élménytörténetei is gyakran foglalkoznak a mostoha étkezési körülményekkel.

Erdélyben a 20. században a háború, később a kommunista gazdálkodás válsága okozott éhínséget.

A magyarói születésű **Zsigmond Erzsébet** *Sirató. Életem panaszos könyve* címmel írta meg emlékiratát (Kolozsvár, 1995). Ebből a könyvből válogattuk az alábbi vallomásokat.

„1944-ben csak kidobolják, hogy minden házhoz német katonákat osztanak. [...] A szomszédban, Jóska bácsiéknál volt egy nagyobb udvar s ott voltak a németek a

konyhával, olyan, mint egy vagon, ott főztek, csak aludni jöttek minálunk, adtak olyan kicsi apró kekszet, ami nagyon kemény volt, azt mondták, hogy kenyér, kétszersült. [...] Még egyszer csokoládét is adtak, mi addig nem láttunk csokoládét. [...]

Soha nem felejttem el azt a nagy siratást, amikor el kellett a falut hagyni, az egész falu jajgatott, s siratta, hogy még meglássa-e a faluját vagy soha. [...] Amint egy falun mentünk keresztül, onnan is mind el voltak menve az emberek, s a katonság kajtatott, rabolt, amit tudott, s még kinek volt férje, azok is keresték az élelmet, lisztet, zsírt, amit kaptak. A tekenyőt mi is annak vittük, hogy ha megállunk valahol, akkor süssünk kenyeret. De soha nem került rá sor. [...] Nappal a mezőn, aki észrevette, hogy valami zöldség vagy gyümölcs van, csoportosan futottak a fiatalok, hogy szedjék s lopják meg a földet s a fákat, az éhség mindenre ráviszi az embert. [...] Kenyeret hónapokig nem láttunk, még az árpapuliszka sem jutott, egyik naptól a másikig ettük, szúrta a torkunkat s még a végbelet is távozáskor. Szegény kicsi öcsém mindig csak azon sírt, hogy Édes, nem elég a puliszkavíz az üstbe s nem laktunk jól, ha volt egy kicsi zsír vagy olaj, azt a lábosba. Édes beleszaggatta a puliszkát, mint a galuskát, s az még felséges eledel volt, máskor ha egy kicsi édes tejet vagy valami híg levest. [...]

A második világháború idején a fogságba esett és az otthonról elhurcolt férfiakat munkatáborba vitték. Fogolytáborok Európa-szerte működtek (Anglia, Belgium, Franciaország, Németország, Szovjetunió). Az áldozatoknak a nehéz munkát legtöbbször éhséggel küszködve kellett végezniük. A homoródfalvi **Soós Elek** 1945-ben Asztrahánba hurcolták, három évre. Így emlékezett vissza a megaláztatásokra: „A mindennapi eledelünk is, ami a sajkába került, nem volt más, mint száraz kukoricaszár mindenféle labodával keverve és megfőzve. Nagy ritkán hús nevében valami fejhez hasonlót adtak... A kenyér, ami kicsi volt, az is olyan fekete, mint a degenyeg és inkább a puliszkához hasonlított. Az ilyen «kaját» pótoltuk néha-néha a szemétből válogatott fagyos krumplival, amit bent a barakkban – ha be tudtuk vinni – egy dobozban megsütöttünk. Így lettem a 85 kilogrammból 45 kilós.” (Soós Elek: *Ahányat lépek*. In Ferencz Imre szerk.: *Történetek a fogságból*. Státus Könyvkiadó, Csíkszereda, 1997. 90–91.)

Mészköi ácsok ebédszünetben, 1940-es évek

1946-ban súlyos szárazság sújtotta Erdélyt. Az éhínség miatt 1947-ben a családok útra kerekedtek, élelmissert keresve. Erre az évre a detrehemtelepi (mezőségi) Kocsis János a következőképpen emlékezik:

„– Nem esett az eső egész évbe. – Tavasztól? S akkor a növényekkel mi lett? Nem lett termésük? – Nem lett abba az évbe semmi. Azé mondam, má más nem tudja. S akko elindultak a székelyek s a moldovaiak. Itt csak még egy kicsi maradt, hogy legyen egy kicsi puliszkára. S még megtermett egy kicsi pityóka, amelyik korábban tette. Ementünk kapálni, oda a Németiébe, levágott anyám egy csürkét és pityókát, üresen. Ettünk árpakenyeret, zabkenyeret, málét ettünk. – Az előző évről maradt gabonájuk? – Nekünk nem maradt meg. Mi sokan vótunk, tízen. Maradt másnak, gazdák. – A vásárban lehetett kapni. – Igen, de drágán. Egy-egy vékát. És elindultak a székelyek... S kapáltunk ott lent, a rét mellett. S jöttek, olyan gyermekek, s ette a porcsfüvet, porcsfüvet ette, mind a marha. (Kocsis János, sz. 1932, Detrehemtelep. In Keszeg Vilmos: Történetek és történetmondás Detrehemtelepen. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2012.)

A magyar irodalom nagy mestere, Móricz Zsigmond elbeszéléseiben mindegyre visszatér az éhezés

motívuma (*Február, hol a nyár; Tragédia; Egyszer jóllakni; Tyúk-leves*). Az *Ebéd* című elbeszélése egy héttagú társaság – a pesti méltóságok tiszteletére összegyűlt földbirtokos, pap, alispán, főkapitány – tizenkét fogásos ebédjét mutatja be. Az elbeszélés egyik epizódját idézzük.

„Pörkölt hús tökkáposztával
– Nohát, ezt vártam! – szolt az esperes. – Mert a pörkölt hús, az a magyar ebéd alapja, és pedig milyen hús. Birka, mint látom.

– Abbiz ez. Bégetett ifjúkorában, most csendes és boldog, hogy tálba került.

– Ez az igazi pásztoreledel. Mivel pedig őseink, hiába csűrjük-csavarjuk, mind pásztorok

voltak annak idején, tehát mégiscsak ez az, ami az ember szívét a legjobban érdekli. Birkahús. Micsoda isteni eledelnek vannak is a világon, de ilyen több sehol a föld kerekén. Nem is ismerik azt a föld hátán az emberi népek, mi a birka, csak itt minálunk. Mert, ugye, a mi őseink számos juhnyájjal ékesen legelőztek erdőkönmezőkön. Ott töltötték az életüket a birka farkánál. Az a szép, nyugodalmos élet nem erőlteti meg az agyat. Azért maradt a magyar faj ilyen pihent elméjű. Elnézem sokszor a pásztorembert, hogy tud sétálni azon a szép selymes réten, s egy szót sem szól. Szükszavú a magyar ember, és lovagias érzésű.

– A pásztor inkább samaragos érzékű lesz, mert a samár sétál mellette.

– Az igaz. Az az ő barátja. Mert nem olyan buta állat ám a samár, ahogy ráfogták. Sok magas méltóságú embert ismerek, aki nem veheti fel vele a versenyt. Mert a hivatalnokember húzza az igát, ellenben a samár lerázza a terhet, ha nem tetszik neki. Belemegy a pocstába, s lefekszik. Akkor aztán üthetik, verhetik, meg nem mozdul az istennek se. Azt kellene például választani.

– Hű, de felséges ez a pörkölt.

– Isteni.

– Ilyen pörköltet aztán nem eszik az angol király se.

– Én ettem még ennél különbet is. Mégpedig a Hortobágyon. Kint voltam vadkacsázni, s jól rám esteledett.

Gyalogszerrel az ember spórol a lépéssel már alkonyat után; a legközelebbi csárdához legalább tíz kilométert kellett volna gyalogolni, hát látok egy cserényt, oda tartok. «Jó estét, magyarok!» Szívesen láttak, éppen vacsoráztak. Ott volt a bogrács felakasztva a szolgafára, s abból kanalaztak. Mindjárt maguk közé hívtak, s le is telepedtem. Valami csodálatos, felséges egy birkapörkölt volt a bográcsban. Soha életemben olyan jóízűt nem ettem, mert nemcsak hogy jól volt elkészítve, de a húsa maga olyan különös ízes volt, pikáns, kellemes. El sem tudtam volna addig képzelni, hogy olyan nemes íze lehet a birkának. Hát én nem is kíméltem magamat. Újra meg újra hozzáláttam, s úgy belaktam, hogy már szinte belebetegedtem. De nem lehetett szabadulni tőle, az ember lassan beszélgetve órákig el tud eszegetni.

- Képelem, hogy csudálkoztak az étvágyadon - nevetett az alispán -, a parasztember nem nagy étkű. Egyszer azt kérdezte tőlem egy ilyen munkásemberféle, hogy hogy lehet az, hogy az úriemberek annyit tudnak zabálni.

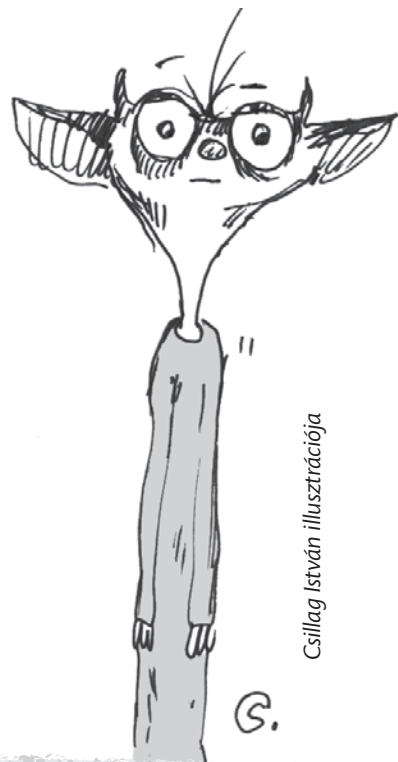
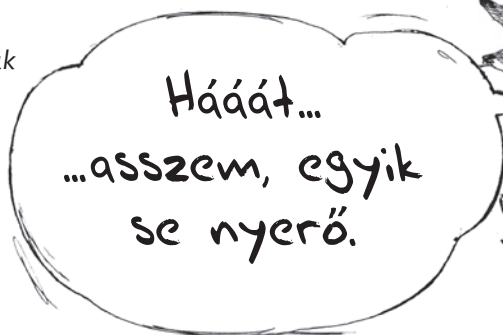
Nagy nevetés lett, olyan, hogy az alispánnak fel kellett emelni a hangját:

- Azt mondja, hogy... azt mondja, hogy az uraknak, úgy látszik, dupla hasa van, mert ő, mikor summás volt, s kenyéren, szalonnán

élt, csudálkozva nézte, hogy az urak vacsoráztak a tornácon, s órákig hordták nekik a tálat. Ő mindig csak azon törte a fejét, hogy hova rakják azt a sok ételt. Hiszen ha őneki annyit kellene bepofázni, azt mondja, belebetegedne, meg tán még bele is halna.

- Na, hát akkor én még egyszer kérek ebből az ételből. De felséges ez a birkapörkölt!"

Az utóbbi években az alutápláltságról, az éhezésről szóló történeteket azok váltották fel, amelyek az elhízástól való félelemről, a fölösleges kilókkal való nehéz küzdelemről beszélnek.

Csillag István illusztrációja

G.

Az a szép, mi a szép?

Volt egy fényképe, amin nekem nagyon tetszett. De a netes profilokra mindenhová jellegtelen, mosolytalan, fanyar képeket tett ki magáról. Miért nem ezt teszed ki?, kérdeztem egy nap. Már nem emlékszem, hogy pontosan mit is válaszolt, csak azt, hogy nem tartja elég művészinak, mivel túl szép rajta. Attól való félelmében, hogy egy szép profilkép esetleg giccsesen, hazugságként hathat, inkább a másik véglet felé hajlott, inkább ne nézzen ki jól a képen, minthogy az imidzse csorbuljon.

Nafene, háborogtam magamban is és hangosan is. Már éppen elegendő volt abból a művészetkultusból, ami csak azt fogadja el és be, becsüli nagyra és fel, ami ronda vagy beteges. A sok véglet között elveszett az út, az öröm, az életöröm. Mindenki attól fél, nehogy kiderüljön róla: egyszerű. Ezért aztán vagy az egyik, vagy a másik végletbe menekül ez a világ, egyfelől ott a giccs-

áradat, a nippek és márkák tömege, másfelől egy olyanfajta gondolkodásmód, ami azt sugallja, ha nem eléggé beteges és fekete, akkor az nem is művészet, ugyanis nem eléggé mély.

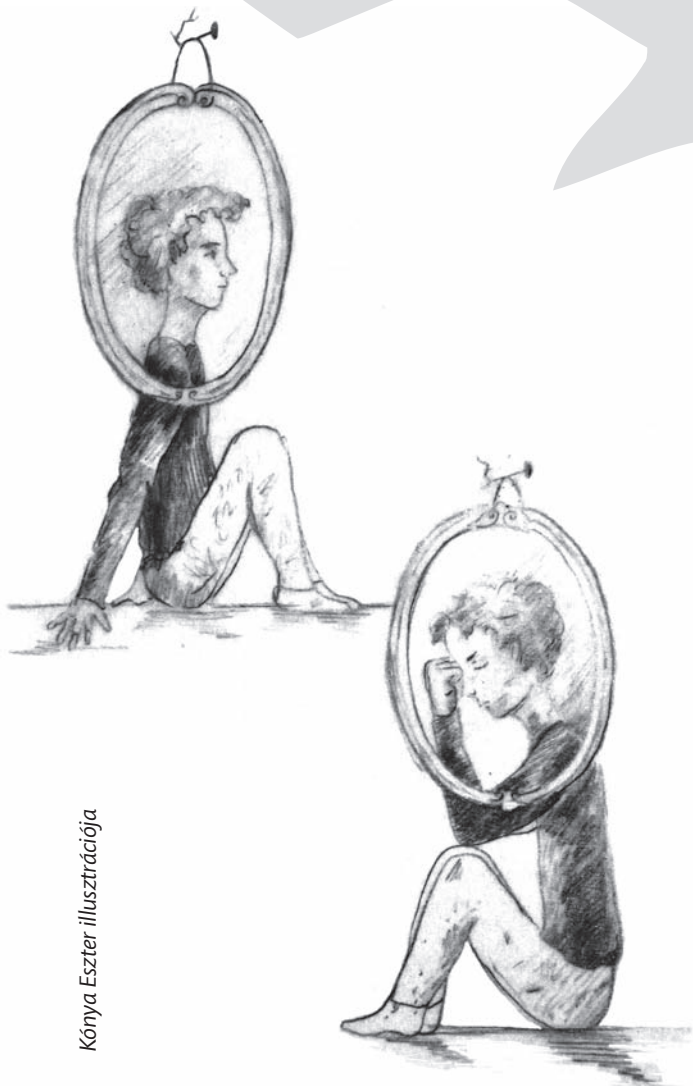
Hogy mi a művészet számomra? Mikor mi. Volt, hogy zseni leányként este tízkor fáradtan könyököltem a kapám nyelén, és elvesztem, feloldódtam a csodálatos naplementében, amit ha valaki megfest, biztosan ráfogják, giccses. Azt a naplementét, akkor, nem festette meg senki, de a sejtjeim emlékeznek rá. Még akkor is, ha ilyen giccseset pingált aznap az égre a Jóisten. És ki vehetné magának a bátorságot, hogy azt mondja rá, ez nem művészet, mert nem elég mély, mert túl szép, mert nem zárták tárgyba? És ki tilthatta volna meg nekem akkor, hogy önfeledten elmerüljek a látványban? A csak negatív kultusza számomra sántít. Értelmét akkor látom, ha elfogadja testvérét, ellenpólusát, a pozitívát. Lehet leereszkedni a szakadékokba, de minden szakadék felfelé nyitott, a tiszta ég felé. A mélységek és magasságok közötti szárnyalásnak a lényege is maga a szárnyalás. A csak az egyikhez ragaszkodás hosszú távon mozdulatlanságot eredményez, a mozdulatlanság pedig maga a halál. Ami eleven, az él és mozog és lüktet, megannyi arccal, megannyi maszkkal, megannyi tánccal. És ebben a világban mindegyiknek helye van. Helye van a repedésnek, a törésnek, a sebnek is, de nem önmagukért, hanem mert ott törhet be a változás, az elmozdulás az új felé.

Végül adok nektek két idézetet, lehet, hogy mindketőtök szerzőjét ismeritek, egyikük egy zsidó származású zenész, költő, aki többek között zen szerzetes is, másikuk pedig egy szífi misztikus költő.

„Rázd a csengőt, ha még szól,
Ne hidd, hogy tökélyt áldozol,
Hisz minden repedt valahol
és ott jut be a fény.”
(Leonard Cohen)

„Ne fordítsd el a fejed. Nézz
A kötésre. Ott
Hátol beléd a fény.

És ne hidd egy pillanatig sem
Hogy te gyógyítod meg magad!”
(Rumi)

Kónya Eszter illusztrációja

Könnyed április

Évről-évre minden tavasszal egyre megnyugtatóbb érzést nyújt, amikor lecserélhetem a téli kabátomat egy tavaszira. Idén különösen nehéz telem volt, így többszörösen megéreztem, milyen jó is az, amikor a friss, de már meleg szellő megérinti a nyakamat. Mintha az összes gondom elszállna a napfénybe, és nem érzek egyebet, csak azt, hogy szabad vagyok. Na jó, nem folytatom önmagam sajnáltatását, inkább elárulom, hogy mit imádok ebben az időszakban a legjobban.

Ez a hangulat minden évben azt a képzetet kelti bennem, hogy tavasszal egy francia nő eleganciájával és könnyed mozdulataival járok az utcákon. Nem is csodálkozom hát egy pillanatig sem azon, hogy ezúttal egy francia énekesnőről írok nektek. Pimaszul könnyed és játékos, szerethető módon érzelmes, s úgy is működik, ha egy percig sem vesszük komolyan: ilyen a francia művészet, legyen szó divatról, vígjátékról vagy éppen zenéről. A fiatal hölgy is, művésznevén **Zaz**, ugyanezen tulajdonságai miatt elragadó és egyben hóbortos, akár egy áprilisi szellő.

Zaz, vagyis **Izabelle Geffroy** 1980. május 1-jén született Franciaországban, és már nagyon fiatalon elkezdett hangszereken játszani. Dalait, dalszövegeit ő maga írja, illetve komponálja. Izgalmas soul, jazzy és sanzonokkal keveredő, akusztikus hangszerekkel kísért dalai nagy si-

kert arattak. Már első korongja gyémántlemez lett hazájában. Persze, második albuma is követte az elődjét, sőt, többször volt toplistás több országban is.

A néhol pop-os hangzás miatt gyakran sláger-hatásúak ezek a dalok, szövegei viszont mély és rejtett mondanivalóval kompenzálják mindezt. Könnyedsége azonban megkérdőjelezhetetlenül elcsavarja a fejetek, füleket, lábakat, kezeket. Zaz 14 dalos, *Recto Verso* (2013) című nagylemeze pontosan ettől és ezért nagyon francia, nem pusztán az anyanyelvén énekelt dalszövegektől.

Ha egy kicsit is bejön neked a francia zene, de idegesít a trendi meg az elektronikus vonal, akkor Zaz a te embered! Igazán ismertté az első albumán szereplő, *Je veux* című nótája tette. Csak bátorítani tudlak, keressetek rá, mert megéri. Jómagam is ezt a dalt hallottam először tőle, engem első perctől fogva elragadott a lendületes melódia.

Tudjátok, milyen az, amikor egyik barátotok berak egy dalt a youtube-ra, nektek gőzötök sincs róla, hogy mi vagy ki az, de már az első ütem után rákérdeztek: „Ki ez? Milyen zene ez?” Én így voltam Zaz muzsikájával: hallgattam egy egész hétig, minden egyes napon. Az élő koncert felvételeire is érdemes rákattintani!

Könnyed áprilist kívánok nektek, kedves zenehallgató Barátaim!

Magos Déva várát hogy felépítenék...

Déva vára nem annyira stratégiai, harci fontossága miatt ismert, hanem a *Kőműves Kelemen* népballada miatt. A Déva városa fölött uralkodó építmény ma renoválás alatt áll (több éve toldozgatják-foldozgatják...), a település és a környék jelentős turisztikai célpontja.

A várban található Dávid Ferenc, Erdély első unitárius püspökének síremléke is. Az 1848-as szabadságharc végén (1849. augusztus közepén) a falak jelentős része felrobbant. Sokáig csak gyalogosan lehetett a hegy te-

tejére jutni, pár éve azonban már nem kell gyalogolniuk azoknak, akik a várba szeretnének felérni, ugyanis felvonóval is megközelíthető az építmény, amelynek tetejéből nagyszerű kilátás nyílik a városra, a Marosra, a közeli Kenyér-hegyre.

Ha átutaztok a városon, mindenképpen szakítsatok időt a vár megtekintésére. A felvonó közelében található a dévai tornászközpont, ahol számos világhírű tornász, köztük a székelyföldi Szabó Kati is edzett. A központ előtt a bajnokok mellszobrai láthatók.

Cimbi naplója

Sziasztok!

Öszevesztünk a nővéremel. Mindig kötekedik velem mióta új barátja van, aszondja, kíváncsi és erőszakos vagyok. Pontosaban nem monta de ezt irta a titokfüzetibe, amit feszítővasal nyitottam ki. Nem is locsoltam meg mérgembe, ugyanis tudom hogy nem hervad el, mert apuci is mindig elfelejti meglocsolni anyucit, smégse hervad el. Anyuci mindig vicesen megjegyzi hogy apuci megint a torkába öntöte a kölnivizet. Szép, mikor a házastársak vicesek egymással.

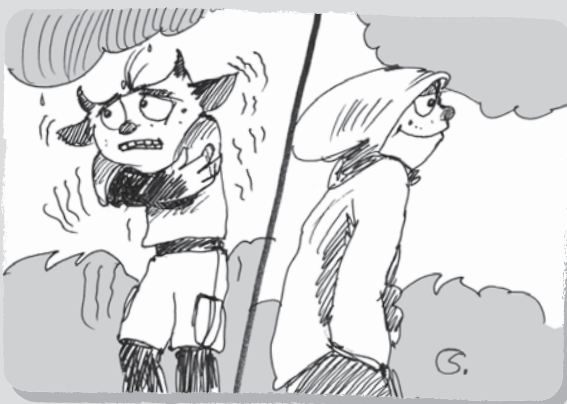
Az új osztájtársam szegény nem sokat fejlődöt mióta velünk jár egy osztájba, a husvétii nyúltól például szaloncukrot s csillaszorót kért ajándékba. Mondjuk ez utóbi azér anyira nem hüjeség, ha azt nézem, hogy a fizikatanárnő is Csilla. Egyébként szerencsés gyermek mert kiválasztoták a cserediják programba. Ő az eszkimókot választota mert nagyon szereti a telet sa hoszú éjszakákat s azért. A családnak kellett vigyen ajándékot, ső hűtőtáskát vitt jégakukkal. Azért vitte az akukat, hogy az ajándékfagyi ne olvaggyon meg, amíg odaér. A Zoszi azt monta hogy szegénynek annyi az ikuja mint egy tál murokfőzeléknek. De szerintem az oszi mindig tuloz.

A tornatanár a multkor megkérdezte hogy rólla miért nem irok semit a naplómba? Megmontam hogy azért mer nem szeretem hogy tornatanárként legfejleteb izma a szájizma. Erre dühbe gurult skergetni kezdet. Ojan lassú hogy 3 percel hamarab értem a zigzagtóságra mint ő. Vártam két percel smikor láttam hogy nem jön, elmentem. Még így is maratt 1 perc és 27 fog előnyöm. Na jó erről a fogas dologról ő nem tehet, mert falunapon, amikor felakart ülni a ringlispirre, akor hamarabb elinditották, sa ló, majd a hatyú s végül a kutya is szájbavágta. Máskép a fizikumával nem lenne bajom, csak az zavar, hogy amikor bakkot ugrik mindig két dobantót tesz, ojan ikszes a lába. Egyébként foljton uborkás ládákat emelget és velünk is aszt emeltet, met a felesége aki kozmetikus, asztot monta, hogy az arcbörnek jót tesz az uborkapakolás.

Én már elkesztem számolni a napokat, s örömel tapasztalom, hogy egyre közeleb az ó-ió-ció-áció-káció-akáció-Vakáció!

Na de adig is éjjen a csengő, éjjen a hoszu szünet!

Derűsre borús

Csillag István rajzai

Velence

	A város híres temploma (1)	Angol csillag	Rövid férfikabát	Lengyel téli sportköz-pont	Nemzetközi Olimpiai Bizottság	Tonna	Harapás	Meg-nedvesedő	Piskóteker-cs	Kilométer	A tárgy ragja	Diszes	Valaki eszébe jut	
Svéd autójel	A város híres helye (2) Ez a garas értéktelen													A város hí-res épülete (3)
József Attila verse						Parányi részecske Tollforgató					Fürdünk benne Liter			
A fejét tartja				Kritizál Kérdés személyre						Összerakós játék Sír				
Sárgarépa					Rálakatom A sugár jele						Fűszerez Körülbelül			
AK		Érik az alma Evvészköz										NS Popeye kedvése		
Maros megyei falu (RAVA)									Amerikai sző (BODE)					
Báj						Csen Ébreszt								
Nulla	A föld felé Portéka									Sportszer márka				
Táncmu-latság			Nótázik							EV			Liter Ajtot rázáró	
13 vértanú városa										Adósságot megad				
ZU		Névelő Artista-mutatvány					Ezer!	Keresztül Gyomnö-vény						
Olasz autójel	SL Édeskés fűszer			Rajta! Gramm			Építőanyag Száglószerv	Szakember, argóban	Álruha Fűszer					
Zavarog						Sokáig tartó Fekete énekes								Török méltóság volt
Menekülő					Virág része Lárma						Madár fejlődése Méhcsapat			
Nagy mennyiségben (két szó)										Ravasz állat ID				
Nem ezt			Rövid kabát Hungary					Étekezés jezője lehet Hidrogén						
	A város híres látványos-sága (4)													Ausztria autójele

KÓNYA ÉVA

Ernyők az impresszionista festészetben

1

2

3

4

6

5

1.
Vincent van Gogh:
*Scheveningeni asszonyok
ernyők alatt*
(1882)

2.
Pierre-Auguste Renoir:
Kislány napernyővel
(1883)

3.
Édouard Manet:
Hölgy napernyővel
(1881)

4.
Frank W. Benson:
Olvasó lány
(1910 körül)

5.
Claude Monet:
Madame Monet és fia
(1875)

6.
Pierre-Auguste Renoir:
Esernyők
(1883)

cimborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a **2015-2016-os tanévre!**

Éves előfizetési díj:
30 RON (3,33 RON / lapszám)
Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:
4 RON / lapszám.

- **KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL** •
- **érdeklődj a 0752-062-885-ös telefonszámon** •
- **írd a cimboramail@gmail.com címre** •

www.cimboranet.net